

SUDBINE NEKIH SKLADATELJA OBLJETNIČARA 2018.

Sažetak

U radu su navedene sudbine desetak skladatelja ovogodišnjih obljetničara koje su navedene po vremenskom redoslijedu rođenja. Većina skladatelja živjela je u prosjeku dosta dugo. Umrlu su ponajviše od kroničnih nezaraznih bolesti.

Uvod:

Slično zanimljivim obljetnicama značajnih skladatelja kao što su 1985., 2013. i druge, i ova 2018. zanimljiva je po rođenju ili smrti nekih skladatelja koje ovdje navodimo po vremenskom redoslijedu rođenja. Važnije skladatelje obradit ćemo nešto opširnije, a druge vrlo sažeto. Upadljivo je da se kao datum rođenja ili smrti navodi 1918. godina. (1)

CHARLES GOUNOD (1818. – 1893.)

Francuski je skladatelj. Potječe iz umjetničke obitelji. Otac mu je bio slikar, a majka pijanistica. Odigrao je važnu ulogu u razvoju francuske solopjesme i opere. Uz Saint Saensa glavni je predstavnik neoklasicističke struje u francuskoj glazbi 19. stoljeća, izgrađujući melodijski stil izrazito francuskoga karaktera. Pisao je studije, autobiografije i »Sjećanja umjetnika«, a skladao je i glazbu za vatikansku himnu.

Studirao je u Parizu, gdje je i rođen, a 1839. dobio je *Prix de Rome* skladanjem kantate *Fernand*. Došavši u Rim, posvećuje se proučavanju, slušanju talijanske glazbene baštine. Prijateljuje s poznatom intelektualkom Fanny Mendelssohn, se-

strom skladatelja, koja ga upućuje na njemačku glazbu. Po njezinim savjetima odlazi u njemačke gradove te nakon Beča u Leipzigu se druži s Mendelssohnom. Vraća se u Pariz te postaje crkveni orguljaš i dvije godine sluša predavanja iz teologije u karmelićanskom samostanu. U religioznom nadahnuću odlučuje postati svećenikom. Međutim, sa 30 godina izlazi iz samostana i odlučuje biti kazališni skladatelj, ne napustivši nikad sklonost prema skladanju crkvene glazbe. Od 1870. do 1874. godine živio je u Londonu, gdje je osnovao i vodio zbor Gounod's (kasnije Albert Hall Choral Society). Najpoznatiji je po svojoj operi *Faust* (1859.) te *Meditation* na preludij broj 1 u C-duru iz Bachova *Wohltemperiertes Klavier* s tekstom *Ave Maria*.

U kasnim se godinama veže s pjevačicom Georginom Welden. Godine 1874. pogađaju ga alarmirajuće cerebralne atake s poremećajima svijesti. Radilo se o tranzitornim ishemičkim atakama, od kojih se relativno dobro oporavio. Dalje je radno aktivno funkcionirao do 1893. Tada je, sa 75 godina, a nakon što se dva tjedna loše osjećao, naglo klonuo, izgubio moć govora, kasnije i svijest, te je umro pod slikom moždanoga udara, nakon dvodnevne kome. (2)

CLAUDE DEBUSSY (1862. – 1918.)

Achille-Claude Debussy također je francuski skladatelj. Njegovoj se glazbi često pripisuje atribut »impresionistički«, posuđen iz terminologije likovnih umjetnosti. Iako Debussy nije volio taj izraz, njegove aluzije na blistavu igru svjetla otkrivaju neuobičajenu vizualnu senzibilnost, a neutaživa ljubav prema prelijevanju orkestralnih boja, fleksibilnost ritma, zamagljena tonalnost, pa čak i klavirski ton koji je stvarao iluziju instrumenata »bez batića« u bliskoj su vezi s nazorima impresionista. Od jednake je važnosti bio i utjecaj literarnih simbolista poput Mallarméa, Baudelairea, Verlainea i Maeteirlincka čijega je *Palleasa* i *Melisandu* pretočio u lirsku dramu. Kvazinaturalističko tretiranje teksta, orkestralna i emocionalna uzdržljivost učinili su to djelo prekretnicom u razvoju opere. U njegovoj je glazbi vidljiv otpor prema Wagneru i njemačkoj tradiciji. U rano je vrijeme bio pod utjecajem ruske i dalekoistočne glazbe i razvio je svoj vlastiti stil harmonije i orkestralne obojenosti. Njegova su djela imala jak utjecaj na brojne skladatelje.

Kao student pariškoga Konzervatorija pobunio se protiv kruta, zastarjela robovanja pravilima harmonije. Ipak je u trećem pokušaju dobio *Prix de Rome*. Sebe ljubiva narav i otpor prema akademskoj rutini prisilili su ga da napusti Rim već nakon dvije godine, iako mu je nagrada omogućavala trogodišnji boravak. Debussyjeva hedonistička priroda odrazila se i u burnom životu. Sa suprugom Emmom Bardac imao je kćer Chou-Chou.

Od 1907. nadalje mnogo je putovao, i to po raznim zemljama, da bi svirao glasovir i dirigirao kod izvođenja svojih djela. Uspjeh u Engleskoj (1908. i 1909.) donio mu je međunarodnu slavu te je imenovan članom savjetodavnoga tijela Pariškoga konzervatorija. Međutim, ono po čemu se Debussyja pamti, a što je snažno

djelovalo na tijekove u glazbi, skladbe su nastale između 1893. – »Preludij za pounovo poslijepodne« i 1913., kada je napisao balet »Jeux« (Igre) za Djagiljevljevu *Ruski balet*.

U svojoj 43. godini počeo je osjećati fizičku i psihičku iscrpljenost. Radi olakšanja emocionalne patnje rabio je razne sedative, čak i teške droge morfij i kokain. Pri pokušaju da se oslobodi ovisnosti padao je u apstinencijske krize. Godine 1914. počeli su ga mučiti trbušni bolovi te uzima kinin. Obolio je od karcinoma rektuma, bio je operiran i zračen. Preminuo je sa samo 56 godina 1918. godine tijekom njemačkoga bombardiranja Pariza. Zbog takvih okolnosti nije mu mogla biti izražena čast javnoga pokopa. (3-5)

LEONARD BERNSTEIN (1918. – 1990.)

Bio je američki skladatelj, dirigent, autor, predavač i pijanist. Rođen je u Americi, gdje se i školovao, a kasnije i predavao na sveučilištu Harvard. Prvi je Amerikanac rođen i obrazovan u Americi koji je postao glazbenim direktorom Newyorške filharmonije (New York Philharmonic) te kasnije i njezin *director laureate*. Jedna je od glavnih osoba u orkestralnom dirigiranju u drugoj polovici 20. stoljeća. Surađuje i dirigira brojnim orkestrima i filharmonijama diljem svijeta. Velik dio svoje popularnosti duguje masovnim medijima. Njegova se glazba kreće između koncertnih dvorana broadwayske i hollywoodske scene, što mu sve pridonosi popularnosti. Odgovoran je za oživljavanje i pobuđivanje interesa za Gustava Mahlera, za kojega je bio posebno zainteresiran i koji ga je nadahnjivao. Eklektičan je skladatelj čija glazba povezuje elemente raznih pravaca. Neke od njegovih skladba koje su ga proslavile, poput »*Priče sa zapadne strane*« (»*West side story*«), pridonijele su premošćivanju jaza između klasične i popularne glazbe. Bernstein je izjavio da je njegova glavna

motivacija skladanja »komuniciranje«. Usprkos tomu što je podučavao dirigiranje, Bernstein nije bio učitelj kompozicije i kao takav nije imao izravna nasljednika.

Oženio se glumicom Felicijom Cohn Montealegre, s kojom je imao troje djece: Jamie, Alexadera i Ninu. Supruga je umrla prije njega. Po njezinoj smrti njegov je životni stil postao dinamičniji. Nalazio je izlaz u podučavanju mladih i prijateljevanju s mladim glazbenicima.

Od rane je mladosti bolovao od astme, uz to je bio pušač, mnogo je kašljao, bolovao je od emfizema te upale pluća u mnogo navrata. Na kraju se ispostavilo da boluje od pleuralnoga tumora – mezotelioma. Umro je od srčanoga udara već inače teško infektivno bolestan. (6-8)

Od međunarodnih skladatelja spominjemo još G. Caccinija (1551. – 1618.), L. A. Koželuha (1747. – 1818.), N. Isouarda (1775. – 1818.), A. C. Cuija (1835. – 1918.),

L. Boulanger (1893. – 1918.) i A. Boita (1842. – 1918.).

MILKO KELEMEN (1924. – 2018.)

Od hrvatskih skladatelja spominjemo Milka Kelemena, našega velikoga skladatelja, osnivača Zagrebačkoga muzičkoga bienala. Skladao je još u svojim devedesetim godinama, bio svjetski poznat kao skladatelj, dirigent, organizator i publicist. U jednom je članku opisao svojih 30-ak bolesti koje su mu liječnici dijagnosticirali. Umro je u 94., oronuo, njegovan u instituciji zbog žučnih i dijetalnih problema. (9)

Od hrvatskih skladatelja još navodimo L. Šabana (1918. – 1985.), B. Sakača (1918. – 1979.), E. Cossetta (1918. – 2006.), Š. Bosiljevca (1860. – 1918.) i V. Novaka (1865. – 1918.). (9)

Literatura:

1. Breitenfeld, Darko; Breitenfeld, Tomislav. 2012. Bolesti i sudbine poznatih skladatelja. Zagreb. Music play.
2. Breitenfeld, Tomislav. 2003. Neurološke i psihijatrijske bolesti skladatelja (master's thesis). Stomatološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb.
3. Šostar, Zvonimir; Vodanović, Marijo; Breitenfeld, Darko; Breitenfeld, Tomislav; Buljan Danijel; Granić, Roko. Composers substance abusers. *Alcoholism*. 2009; 45: 127-42.
4. Breitenfeld, Tomislav; Breitenfeld, Darko; Pap, Mislav; Katinić, Križo; Kostelić, Ivica; Rešetar, Ivana. Anxieties and Depression Disorders in Composers'. *Patographies. Alcoholism and Psychiatry Research*. 2015; 51: 151: 68.
5. Breitenfeld, Darko; Pulanić, Roland; Pap, Mislav; Akrap, Ankica; Grgić, Božidar; Rešetar, Ivana. Digestive diseases of 80 composers (addictions included). *Alcoholism and Psychiatry Research*. 2017; 53: 55-64.
6. Vuksanović, Marina; Breitenfeld, Darko; Krištofić, Branimir; Buljan, Danijel; Šimunec, Ivan; Zoričić, Zoran, et al. Creativity and destinies of some homosexual composers. *Alcoholism*. 2014; 50: 65-77.
7. Breitenfeld, Darko; Krištofić, Branimir; Breitenfeld, Tomislav; Vodanović, Marijo; Kostelić, Ivica; Šimunec, Ivan, et al. Fatal diseases of composers due to tobacco smoking and other addictions. *Alcoholism*. 201; 50: 139-53.
8. Lewis, Joseph W. 2010. *What Killed the Great and Not So Great Composers?* Bloomington. AutorHose.
9. Breitenfeld, Darko; Tuskar, Stanislav; Buljan, Danijel; Škrkatić, Lana; Vuksanović, Marina; Živković, Marija. Croatian composers' diseases – biopathographies. *Alcoholism*. 2013; 49: 45-53.